

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

КАФЕДРА МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ Й МАТЕРІАЛИ
ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ІЗ ДИСЦИПЛІНИ
«ДІЛОВА УКРАЇНСЬКА МОВА»

ДРОГОБИЧ 2025

УДК 811.161.2`276.6(072)

М 54

Методичні рекомендації й матеріали для самостійної роботи студентів із дисципліни «Ділова українська мова» / уклад. Н. Б. Клименко. – Дрогобич: ДВНЗ «ДонНТУ», 2025. – 50 с.

Методичні рекомендації й матеріали для самостійної роботи студентів із дисципліни «Ділова українська мова» розроблені для студентів 1 курсу та охоплюють теоретичний матеріал й індивідуальні завдання з різних тем курсу «Ділова українська мова» для перевірки засвоєння теоретичного матеріалу та вироблення практичних навичок володіння українською мовою фахового спрямування. Пропоновані завдання можуть бути використані як на практичних заняттях з ділової української мови, так і в самостійній роботі студентів.

Укладач: Н.Б.Клименко, канд. філол. наук, доцент, доцент кафедри мовної підготовки

Рецензент: Г.В.Пікурська, канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри мовної підготовки

Відповідальна за випуск: М. М.Кабанець, доктор пед. наук, професор, завідувач кафедри мовної підготовки

Затверджено навчально-методичним відділом ДонНТУ.
Протокол №4 від 25 лютого 2025 року.

Розглянуто на засіданні кафедри мовної підготовки Донецького національного технічного університету.
Протокол №3 від 07 лютого 2025 року.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
ЗАГАЛЬНІ ТЕОРЕТИЧНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	5
ОРФОГРАФІЧНІ НОРМИ.....	5
Правопис апострофа і м'якого знака.....	5
Правопис слів іншомовного походження.....	6
Правопис слов'янських прізвищ та імен.....	7
АКЦЕНТУАЦІЙНІ НОРМИ.....	10
ГРАМАТИЧНІ НОРМИ.....	12
Родовий відмінок іменників II відміни ч. р. однини.....	12
Кличний відмінок іменників.....	13
Основні моделі звертання в українській мові.....	14
Творення ступенів порівняння прикметників.....	14
Відмінювання числівників.....	15
Зв'язок числівника з іменниками.....	17
ЛЕКСИЧНІ НОРМИ.....	18
Уживання паронімів.....	18
Лексичні помилки в українській мові.....	19
МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ ДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ...	21
ВАРІАНТИ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ.....	23
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	43
ЗРАЗКИ ОФОРМЛЕННЯ ДОКУМЕНТІВ.....	45

ВСТУП

У сучасних умовах професійної підготовки майбутніх фахівців володіння державною мовою на високому рівні є не лише вимогою законодавства, а й запорукою ефективного ділового спілкування, дотримання мовного етикету, грамотного ведення документації та комунікації в професійному середовищі. Дисципліна «Ділова українська мова» спрямована на формування у студентів практичних навичок офіційно-ділового мовлення, уміння користуватися мовними засобами відповідно до норм сучасної української літературної мови та вимог ділового стилю.

Курс «Ділова українська мова» покликаний підвищити рівень загальномовної підготовки, мовної грамотності, комунікативної компетентності студентів, практичне оволодіння основами офіційно-ділового, наукового, розмовного стилів української мови, що забезпечить професійне спілкування на належному мовному рівні. Це передбачає виконання таких завдань: сформулювати чітко й правильне розуміння ролі державної мови в професійній діяльності; забезпечити досконале володіння нормами сучасної української літературної мови та дотримання вимог культури усного й писемного мовлення; виробити навички самоконтролю за дотриманням мовних норм у діловому спілкуванні; виховати повагу до державної мови та до українських мовних традицій; сформулювати навички використання фахової термінології, укладання й редагування документів.

Мета методичних рекомендацій – надати студентам структурований матеріал для самостійного опрацювання, закріплення й практичного застосування знань, а також допомогти зорієнтуватися в орфографічних, лексичних, акцентуаційних, граматичних мовних нормах ділового мовлення, ознайомити з різновидами ділових документів, правилами їх оформлення. Студенти мають навчитися користуватися лексикографічними джерелами й іншою допоміжною навчальною літературою, необхідною для самостійного вдосконалення мовної культури.

Методичні рекомендації містять загальні теоретичні положення, методичні поради до виконання індивідуальних завдань, варіанти індивідуальних завдань, список рекомендованої літератури, зразки оформлення документів і допоможуть виявити знання студентів із зазначених тем, перевірити вміння працювати самостійно, застосовувати знання на практиці.

Матеріали дібрано з урахуванням актуальних норм українського правопису (редакція 2019 року) та чинних вимог до українського ділового мовлення. У методичних рекомендаціях розміщено список рекомендованої літератури, який може бути використаний як для засвоєння основного змісту курсу, так і для додаткової самостійної роботи та поглиблення знань.

ЗАГАЛЬНІ ТЕОРЕТИЧНІ ПОЛОЖЕННЯ

ОРФОГРАФІЧНІ НОРМИ

ПРАВОПИС АПОСТРОВА І М'ЯКОГО ЗНАКА

АПОСТРОФ

позначає **твердість** попереднього приголосного, а також те, що наступна після нього буква (я, ю, є, ї) позначатиме 2 звуки (йа, йу, йе, йї). Наприклад, пор.: *мати* [мати] – *м'яти* [мйати]

АПОСТРОФ ВЖИВАЄТЬСЯ перед **я, ю, є, ї** після:

- 1) **б, п, в, м, ф** (губні приголосні) *здоров'я, сім'я*
- 2) **р** *бур'ян*
- 3) **префікса на приголосний**: *роз'яснити, з'ясувати, під'єднати*
- 4) **першої частини складних слів**: *Мін'юст, дит'ясла*
- 5) У слові *Лук'ян* і похідних від нього (*Лук'янченко, Лук'янівка*)
- 6) в словах іншомовного походження апостроф уживається
 - а) після **б, п, в, м, ф, р**: *комп'ютер, вар'єте*
 - б) також може вживатися після інших **твердих** приголосних, напр., **н, х, д** (після яких у вимові чутно [й]), *ін'єкція, Х'юстон, ад'юнкт, сек'юриті*.

АПОСТРОФ НЕ ВЖИВАЄТЬСЯ:

- 1) Якщо перед **б, п, в, м, ф** є приголосний (окрім **р**), що належить до кореня: *моркв'яний*, але *арф'яр*
- 2) Якщо **приголосний** вимовляється м'яко: *варяг, порядок, пюре, кюре*.

М'ЯКИЙ ЗНАК УЖИВАЄТЬСЯ ПІСЛЯ:

- 1) **д, т, з, с, ц, л, н** (де ти з'їси ці лини) у кінці слова і складу: *день, посміхається*
- 2) у буквосполученнях **-ьо-**: *льотчик, бад'яорість*
- 3) у суфіксах: **-зьк-, -ськ-, -цьк-, -еньк-, -оньк-, -ісіньк-, -юсіньк-**: *козацький, білесенький*
-ість: вічність, абстрактність
- 4) після **л** перед **-ськ-**: пор. *трипільський*, але *український*

М'ЯКИЙ ЗНАК НЕ ВЖИВАЄТЬСЯ ПІСЛЯ:

- 1) **б, п, в, м, ф** (губні приголосні) *голуб, любов*
- 2) **р** – *секретар, пекар, інвентар*
- 3) **ж, ч, ш** (шиплячі) – *ніч, спиш, прокидаєшся*

4) у буквосполученнях **нч, нш, нщ**: *інший, менший, барабаник*
(**АЛЕ**: *бриньчати, доньчин, няньчин, женьшень, Маньчжурія*)

5) перед буквосполученням -йо-: *Соловйов, Воробйов, АЛЕ: навільйон, бульйон, каньйон*

Якщо в буквосполученні **лк, нк Ъ** не пишеться, то він не з'явиться і при відмінюванні й словозміні: *Наталка – Наталчин; Галька – Гальчин; сторінка – на сторінці, проте: ненька – неньчин.*

ПРАВОПИС СЛІВ ІНШОМОВНОГО ПОХОДЖЕННЯ

Літеру **И** пишемо:

після **д, т, з, с, ц, ч, ш, ж, р** (де ти з'їси цю чашу жиру) перед наступним приголосним [правило «дев'ятки»]: пор. *ринг – варіант; цирк – акціонер*;

у давно запозичених словах: **кипарис, лимон, спирт**

у словах церковного вжитку: **єпископ, митра, митрополит**

у словах зі східних мов: **гиря, кинджал, кисет, шпинат**

У ГЕОГРАФІЧНИХ НАЗВАХ:

які закінчуються на **-ида-, -ика-** *Антарктида, Арктика.*

після **р** перед приголосним: *Париж, Мадрид, але: Брістол, Річард, Річмонд*

після **ж, ч, ш, ц**: *Чикаго, Чилі, Алжир*

Літеру **І** пишемо:

- на початку слова: *ідея*
- наприкінці невідмінюваних загальних назв: *журі, жалюзі, конфеті*
- після приголосних, які не належать до «дев'ятки» (**б, п, в, м, ф, г, к, х, л, н**) перед наступним приголосним: *бізнес, хірург, німб, фінал*
- після префікса **dez-, без-**: *дезінформація, дезінфекція*
- у словах на **-ція**: *класифікація*

Літеру **Ї** пишемо:

- після голосного перед приголосним: *атеїзм, мозаїка, егоїзм*
- наприкінці власних назв: *Гаваї, Гімалаї*

Подвоєння приголосних зберігається:

а) у власних назвах: *Шеффілд* (англ. *Sheffield*). *Ассирія, Андорра, Будда, Одисей, Ніцца*; іменах: *Аполлон, Геннадій, Жанна, Інна* (але *Сава, Сара, Іполит, Інеса, Ребека*);

б) у словах: *алло, білль (законопроект), бритт, брутто, ванна, вілла (заміський будинок), донна, дурра, еллін, мадонна, мотто (гасло), нетто, осанна, панно, тонна;*

в) у похідних від наведених вище слів: *ассирієць, буддист, філіппінець;*

г) на межі префікса і кореня при збігу приголосних: **ін**новація, **контр**революція.

У загальних назвах приголосні не подвоюються (винятки див. вище): *апеляція, бароко, каса, колектив, комісія, територія, шосе.*

ПРАВОПИС СЛОВ'ЯНСЬКИХ ПРИЗВИЩ ТА ІМЕН

1. Білоруські та російські імена за традицією не транслітеруємо, а передаємо українськими відповідниками: *Артём, Микóла, Олексáндр, Ві́ра, Світла́на.*
2. Російську літеру **е**, польські **ie**, болгарську і сербську **е**, чеські **е, ě** після приголосних передаємо літерою **е**: *Александрóв, Бесту́жев, Степа́нов, Веселóвський, Кузнецо́в, Ле́рмонтов, О́зеров, Петро́в, Турге́нев, Шмельо́в; Мечисла́в, Бронéвський, Вéслав, Міцке́вич, Мі́чате́к, Не́дич, Сенке́вич.*
3. Російську літеру **е** передаємо літерою **є** в таких позиціях:
 - 1) на початку слів: Євдокі́мов, Єлизáров, Єршо́в;
 - 2) у середині слів після голосного **й** при роздільній вимові після приголосного (після **ь** та **апострофа**): *Бердя́єв, Вереса́єв, Іса́єнков; Аля́б'єв, Григо́р'єв, Афанáсьєв;*
 - 3) після приголосних (за винятком **шиплячих, р і ц, задньоязикових і гортанного г**) у суфіксі **-єв** та в сполученні морфем **-єєв** російських прізвищ: *Алексéєв, Матве́єв, Менделéєв; але: Му́ромцев, Нехоро́шев, Аракче́єв, Пі́сарев, Андрéєв, Маце́єв;*
 - 4) коли російському **е** кореня відповідає в аналогічних українських коренях **і** (тобто на місці колишнього **ѣ**): *Зве́рев, Белі́нський, Местéчкін, Насéдкін, Пешко́вський, Ре́пін, Твердохле́бов*
4. Російську літеру **ё** передаємо:
 - 1) сполученням літер **йо** на початку слова, у середині після голосних, а також після губних **б, п, в, м, ф**, коли **ё** позначає звукосполучення **й+о**: *Йо́лкін; Буга́йов, Воробі́ова, Ока́йовов;*
 - 2) через **ьо** в середині слова після приголосних, коли **ё** позначає сполучення м'якого приголосного з **о**: *Верьо́вкін, Коро́льов, Новосьо́лов, Тьо́ркін.* Але в прізвищах, утворених від спільних для української та російської мов імен, пишемо **е**: *Арте́мов, Семéнов;*
 - 3) через **о** під наголосом після **ч, щ**: *Пугачо́в, Лихачо́в, Хрущо́в.*
5. Польське сполучення літер **іо** передаємо:

- 1) сполученням літер **йо** після **б, п, в, м, ф**: *Пйотрówський, Мйодówвич*;
- 2) через **ьо** після м'яких приголосних: *Генсьóрський, Аньóлек*.
6. **И(І)** передаємо через **и** в прізвищах та іменах, належних до південнослов'янських мов, у яких немає розрізнення **и** і **і** (болгарська, сербська та ін.): *Велічков, Жівков, Хрістов; Бєлич, Рáдич, Симеóн*; але через **ї** після голосного: *Рáїч, Стóїч* та через **і** на початку слова: *Іконóмов, Ілієв, Ігнатówвич*. У польських, чеських і словацьких прізвищах та іменах **і** передаємо: 1) через **і** на початку слова та після приголосного: *Івашкéвич, Зволінський, Міцкéвич, Їдлічка, Мічатек*;
- 2) через **и** після **шиплячих і ц** та в суфіксах **-ик, -ицьк-, -ич (-евич, -ович)**: *Бжозówвич, Козіуцький, Копérник, Сенкéвич, Жужка, Фúчик*, а також у прикметникових суфіксах, але в кінці слова через **і**: *Їжі, Їнсі, Їржі*.
7. Російську літеру **и** передаємо:
 - 1) літерою **і** на **початку слова та після приголосних** (крім шиплячих **і ц**): *Ігнатów, Багіров, Дубінін, Мічурін, Пушкін, Малінін*;
 - 2) літерою **ї** після голосного **й** за роздільної вимови після приголосних (після **ь** та **апострофа**): *Воїнов, Гур'їн, Ільїн*;
 - 3) літерою **и**:
 - а) після **дж, ж, ч, ш, щ і ц перед приголосним**: *Гáршин, Дорóжин, Лúчин, Цецілін, Щиглów*; це стосується й прізвищ інших народів: *Вашингтóн, Джигарханьян, Жильєрóн, Тажибáєв, Цицерóн, Чиковáні* тощо; також *Чингісхán*; але перед голосним пишемо **і**: *Тиціán, Ціолкówський*;
 - б) у прізвищах, утворених від імен і загальних назв, спільних для української, російської та інших слов'янських мов: *Титów, Борісов, Глінка, Мішкін, Данілов, Кирилов, Кисельów, Никіфоров, Пиляєв, Пісарев, Смирнów, Тимофéєв, Тихоміров*; але: *Нікітін, Ніколáєв* тощо, твірними для яких є імена, відмінні від українських;
 - в) у префіксі **при-**: *Прибілкін, Привáлов, Прішивін*;
 - г) у суфіксах **-ик-, -ич-, -иц-, -ищ-**: *Бєликов, Котельников, Нóвиков; Гнідич, Голицин*.
8. Російську й білоруську літеру **ы** (польську, чеську, словацьку **у**) передаємо літерою **и**: *Крутíх, Рибакów, Циганкów, Виспáнський*.
9. Польські носові **ą, ę** передаємо:
 - 1) сполученнями літер **ом, ем** перед губними приголосними: *Домбрówський, Кéмпа, Зарéмба*;
 - 2) сполученнями літер **он, ен** перед **іншими приголосними**: *Зайóнчек, Пйóнтек, Свьóнтек; Венгжинówвич, Їнджихówський, Свенціуцький*.

10. Суфікси слов'янських прізвищ **-ск(ий), -цк(ий), -ск(і), -цк(і), -sk(i), -sk(i), -dzk(i), -sk(ý), -ck(ý)** передаємо відповідно через **-ськ(ий), -цьк(ий), -дзьк(ий)**: *Бронéвський, Мýсоргський, Острóвський; Городéцький; Грудzький, Зава́дзький*; так само з ь пишемо російські прізвища на **-ск(ой), -цк(ой)**: *Луговський (Луговська), Трубецький (Трубецька)*.
11. Прикметникові закінчення російських прізвищ передаємо так: **-ий** через **-ий**; **-ий** після твердого приголосного через **-ий**, після м'якого приголосного через **-ій**; **-ая, -яя** через **-а, -я**: *Бéлий, Острóвський, Кра́йній; Бéла, Острóвська, Кра́йня*. Закінчення **-ой** передаємо через **-ий**: *Крути́й, Луговський, Полевíй, Трубецький*, але *Толсто́й (Толста́)*.
12. Прикметникові закінчення білоруських прізвищ **-ы**, чеських та словацьких **-ý**, польських **-у**, болгарських, македонських і сербських **-и**, хорватських **-і** передаємо через **-ий**: *Га́ртний, Не́врлий, Бя́лий, Па́лацький, Смирне́ський, Конéський*, але *Гуля́шки* (невідм.).
13. М'якість польських приголосних **ń, ś, ć (dź)** у прізвищах перед суфіксами **-ськ(ий), -цьк(ий)** і м'якими приголосними не позначаємо м'яким знаком, хоч в українській вимові в цих позиціях **н, с, ц (дз)** пом'якшуються: *Висп'я́нський, Яблóнський; Свя́дек, Цві́к*. В усіх інших випадках м'якість попередніх приголосних передаємо літерами **і, ю, я** та **ь** (у кінці слова): *Дзісь, Сятко́вський*.
14. Апостроф пишемо **після губних, задньоязикових і р** перед **я, ю, є, ї**: *Водоп'я́нов, Заха́р'їн, Проко́ф'єв, Рум'я́нцев*; перед **йо** апостроф не пишемо: *Вороб'йо́в*. Коли **я, ю** означають сполучення пом'якшеного приголосного з **а, у**, то апостроф перед ними не пишемо: *Рю́мін*.
13. **М'який знак (ь)** пишемо в прізвищах після літер на позначення м'яких приголосних:
- 1) у прізвищах після м'яких приголосних **д, т, з, с, ц, л, н**:
 - а) при роздільній вимові перед **я, ю, є, ї**: *Ана́ньїн, Дья́конов, Третьяко́в, Сала́сьєв, Фатья́нов, Ілю́шин*;
 - б) перед приголосними: *Во́льнов, Конько́в*;
 - в) у кінці слова: *Лось, Со́боль*.

Коли **я, ю** означають сполучення м'якого приголосного з **а, у**, то перед ними **ь** не пишемо: *Ляпуно́в, Тюме́нєв*;
 - 2) у прізвищах із суфіксом **-ець**: *Глу́ховець, Скита́лець*.
- М'якість польських приголосних **n, s, c, dz** позначаємо в українській мові літерою **ь** лише в кінці слова: *Ци́рліць, Дзісь, Не́дзведзь*, але *Урба́нчик, Свя́дек, Кусне́вич, Свідзі́нський*.

На м'якість приголосного ц у кінці основи слов'янських прізвищ І відміни вказує закінчення -я (*Кусту́риця*, а не *Кусту́рица*). У неслов'янських прізвищах кінцеве ц тверде: *Кла́узеви́ц, Ліфи́шиц, Мо́риц*.

АКЦЕНТУАЦІЙНІ НОРМИ

Український наголос – **силовий** (наголошений склад вимовляється з більшою силою видихуваного повітря), **вільний** (наголошеним може бути будь-який склад), **рухомий** (у різних формах одного слова можуть бути наголошені різні склади).

Особливості наголошування іменників

1. У префіксальних безсуфіксних іменників чоловічого роду наголос падає **переважно** на префікс (*бе́зум, по́дих, до́гляд, до́тик, за́ворот, пере́ляк, на́бряк, на́пад, пере́дих, недо́гляд, не́смак, о́пік, ро́зтин*). Кореневе наголошення таких іменників трапляється рідше: *ві́два́р, за́стій, налі́т*.

2. У безсуфіксних іменників жіночого роду наголошено **переважно** кореневий голосний (*загро́за, перева́га*).

3. В іменників на -**ак**, -**ізм**/-**изм** наголошено суфікс (*лежжа́к,*); іменники на -**ач**, -**еч(а)**, -**ець**, -**ин(а)**, -**ир**, -**иц(я)**, -**об(а)**, -**ованн(я)**, -**от(а)** наголошено **переважно** суфікс (*дрімо́та, устатко́вання, затиска́ч, нудо́та*).

4. Префіксально-суфіксальні іменники наголошені **переважно** на корені: *відро́сток, дова́жок*; деякі з них зберігають, утім, префіксальний наголос: *за́стілка, за́чіска, зна́хідка, по́значка* тощо.

5. У двоскладових іменників на -**тт(я)** наголошено закінчення (*життя́*); наголос трискладових іменників на -**нн(я)** залежить від наголосу твірного дієслова (*морга́ння, го́єння, завда́ння, зці́лення*); у трискладових іменників на -**тт(я)** наголос падає на закінчення (*відчу́ття*).

6. Іменники з компонентом -**граф**, -**метр** на позначення пристроїв мають наголошений кінцевий голосний основи або єднальний голосний (*спектро́граф, термо́метр*), якщо вони позначають назви мір, то наголошено -**ме́тр**: *дециме́тр, кіломе́тр, сантиме́тр*. Іменники з елементом -**лог** на позначення осіб мають наголос на сполучному або кінцевому голосному основи: *кардіо́лог, невро́лог, рентгенóлог*.

7. У невідмінюваних іменників збережено наголос із мови-оригіналу (*гу́ру, інко́гніто*).

Особливості наголошування прикметників

1. У непохідних прикметників є два типи наголошення: кореневе (*бóсий, цілий*) і флексійне (*новій*).

2. Суфіксальний наголос мають прикметники з суфіксами **-альн(ий), -анн(ий), -арн(ий), -ат(ий), -езн(ий), -енн(ий), -еньк(ий), -еч(ий), -іл(ий), -лив(ий), -ок(ий), -оч(ий), -уват(ий), -уч(ий), -ущ(ий)**: *білува́тий, глибо́кий, голова́стий, докумен́тальний, жіно́чий, зуба́тий, стара́нний, старе́зний*.

3. У двоскладових прикметників на **-к(ий)** наголошено зазвичай закінчення (*вузькі́й*), однак у похідних прислівниках наголос переходить на корінь (*ву́зько, ле́гко, то́нко*).

4. Префіксально-суфіксальні прикметники мають різний наголос: *міжребі́рний, міжгалазу́вий, надбрі́вний, передсерце́вий*.

Особливості наголошування дієслів

1. Форми інфінітива дієслів із суфіксами **-а-, -ва-, -ува-** мають переважно наголос на суфіксі (*дозува́ти, оперува́ти*); хоча дієслова з суфіксом **-а-** можуть мати й кореневий наголос (*різа́ти*). Зазвичай суфіксальний наголос мають дієслова з суфіксом **-і-**: *реві́ти, сині́ти, сопі́ти*. У дієслів з основою на **-и-** наголошено переважно корінь: *ко́рчити*.

2. Дієслова з **-ну-** можуть мати кореневий і суфіксальний наголос: *блі́днути, слі́пнути, ху́днути*, але *черпну́ти*.

3. Дієприкметники та дієприслівники **переважно** зберігають наголос твірних дієслів: — , *посла́бити – посла́блений*; інколи наголос переходить на попередній голосний основи: *загорну́ти – заго́рнений, коло́ти – ко́лотий*.

Особливості наголошування числівників

1. У числівниках, що закінчуються на **-десят**, наголос припадає на останній склад: наприклад, *п'ятдеся́т, сімдеся́т*.

2. У числівниках, що закінчуються на **-адцять**, наголошений передостанній склад: наприклад, *двана́дцять, вісімна́дцять*.

Наголос потрібно запам'ятати у словах:

асиметрІя, борОдавка, бюлетЕнь, вимОга, вимОва, вИпадок, вітчИм, граблІ, горошИна, грОшей, дІтьми, довІдник, дочкА (але дОнька), заіржАвіти, зубОжіти (зубОжілий, зубОжіння), діалОг, каталОг,квартАл, кропивА, кУрятина, мАркетинг, ненАвідіти (ненАвисть, ненАвисний), одноразОвий, Олень, отАман, перЕпис, фОльга, псевдонІм, рАзом, серЕдина, симетрІя, спИна, фартУх, фенОмен, цемЕнт, цЕнтнер, чорнОслив.

Запам'ятати також потрібно **слова з подвійним наголосом**: *алфаві́т* *алфа́віт*, *весня́ний* *весня'ний*, *допові́дач* *доповідач*, *завжди́* *за́вжди*, *до́говору* *догово́ру*, *жа́лібний* *жаліб'ний*, *пе́рвісний* *перві́сний*, *по́милка* *помі́лка*, *прості́й* *про́стий*, *та́кож* *такóж*.

ГРАМАТИЧНІ НОРМИ

РОДОВИЙ ВІДМІНОК іменників II відміни ч. р. однини

ЗАКІНЧЕННЯ –А/-Я мають:

- назви осіб: *промовця, учителя, студента, робітника, тренера, суб'єкта*
- власні імена: *Дмитра Дорошенка,*
- персоніфіковані предмети і явища: *Діда Мороза, Вітра, Ліса*
- назви міфічних істот: *янгола, лісовика,*
- назви тварин: *вовка, лева, ведмедя,*
- назви конкретних предметів: *рушника, об'єкта, предмета, гребінця, компаса; столá і сто́лу,*
- назви органів і частин тіла людини і тварин: *зуба, живота, нігтя,*
- назви мір довжини, ваги, часу: *гектара, кілометра, грама, місяця, тижня, АЛЕ року, віку,*
- назви місяців, днів тижня, грошових знаків: *січня, листопада (місяця, пор. листопаду – опадання листя) вівторка; рубля, долара, талера,*
- назви машин і їх деталей: *мотора, поршня, трактора, автомобіля,*
- зменшені форми на **-к-** зі значенням місця, простору: *ліска (але лісу), майданчика (але майдану)*
- терміни іншомовного походження, що позначають елементи будови, геометричні фігури і їх частини: *атома, катода, сегмента, синуса*
- терміни українського походження: *відмінка, додатка, займенника, інфінітива (АЛЕ стану, виду, роду, часу, синтаксису),*
- іменники – назви міст: *Воронежа, Лондона, Тернополя, Миргорода, Харкова, АЛЕ Красного Лиману, Кривого Рогу (див. нижче)*

ЗАКІНЧЕННЯ –У/-Ю мають:

- іменники зі значенням речовини, маси, матеріалу: *піску, меду, воску, сиру, азоту, граніту, спирту, борщу, АЛЕ хліба*
- збірні поняття (іменники зі збірним значенням): *ансамблю, гурту, березняку, колективу, натовпу, лісу, оркестру, полку, тексту, саду, парку*

- назви кущистих і трав'яних рослин, сортів плодових дерев: *бузку, барвінку, ренклоду, ренету, очерету, чагарнику, ячменю, АЛЕ вівса*
- назви будівель, споруд, приміщень та їх частин: *метрополітену, вокзалу, магазину, АЛЕ якщо наголошене закінчення ↓ можливе -а́: гаража́*
- назви установ, організацій, закладів: *університету, комітету, коледжу*
- іменники зі значенням місця, простору: *краю, лиману, рогу, майдану, абзацу, АЛЕ горба, хутора*
- іменники – назви явищ природи: *землетрусу, вітру, дощу*
- іменники - назви почуттів: *болю, страху, гніву*
- назви процесів, станів, властивостей, ознак, суспільного життя: *достатку, винятку, АЛЕ ривка, стрибка, стусана*
- терміни іншомовного походження, що означають фізичні або хімічні процеси, літературні терміни: *аналізу, ферменту, стилю, сюжету, жанру*
- назви ігор, танців: *футболу, тенісу, вальсу, АЛЕ гопака, козака*
- більшість складних безсуфіксних слів: *живопису, рукопису, манускрипту, АЛЕ тепловоза, пароплава*
- більшість префіксальних іменників з різними значеннями, крім істот: *випадку, заробітку, запису, прибутку, поштовху, успіху*
- назви річок, озер, гір, областей, країн: *Єгипту, Китаю, Бугу (АЛЕ якщо наголошений а́ – Дінця, Іртиша, Остра, Псла)*
- складені назви населених пунктів, другою частиною яких є іменник, що має звичайно в родовому відмінку закінчення -у: *Давидового Броду, Зеленого гаю, Красного Лиману, Кривого Рогу, Широкого Яру.*

КЛИЧНИЙ ВІДМІНОК іменників

Іменники І відміни мають закінчення:

О , – якщо тверда група	<i>Олено, Миколо, колего</i>
Е, Є , – якщо м'яка та мішана групи (основа закінчується на м'який або шиплячий приголосний)	<i>Земле, душе, Надіє, Маріє, Наталіє</i>
Ю – зменшено-пестливі форми	<i>Валю, Олю, Наталю, доню, бабусю</i>

Іменники 2 відміни мають закінчення:

-У (-Ю) – більшість іменників м'якої групи, твердої на **-к**, мішаної на шиплячий: *добродію, вчителю, лікарю, Юрію, Андрію, коню, герою; батьку, братику, Стороженку, Фрідріху, Генріху; товаришу, читачу, діду, тату, сину.*

-Е безсуфіксні іменники твердої групи *Дмитре, Михайле, Іване, Денисе, Вікторе, Володимире, друже, юначе, звіре, брате*.

-Е з суфіксом –ець: *хлопче, кравче, женче* (чергування ц-ч), **АЛЕ:** *мудрецю, бійцю, знавцю*.

Іменники 3 відміни мають закінчення Е: *Любове, радосте, ноче*.

ОСНОВНІ МОДЕЛІ ЗВЕРТАННЯ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

1) Імена та по батькові обидва слова вимагають форми кличного відмінка: *Іване Петровичу, Ольго Василівно, Юліє Вікторівно, Олексію Анатолійовичу*.

2) Загальна назва та ім'я обидва слова вимагають форми кличного відмінка: *пане Вікторе, друже Борисе, подруго Віро*.

3) Загальна назва та прізвище перше слово в кличному відмінку, прізвище в називному: *пане Ткачук, громадянине Дмитренко*.

4) Дві загальні назви перше слово вимагає кличного відмінка, друге вживається і в кличному, і (рідше) в називному: *пане ректоре і пане ректор*.

Для надання звертання шанобливої форми наведені вище моделі можуть доповнюватися словами *шановний, вельмишановний, високоповажний*.

ТВОРЕННЯ СТУПЕНІВ ПОРІВНЯННЯ ПРИКМЕТНИКІВ

	Вищий ступінь	Найвищий ступінь
Прості форми	Утворюється за допомогою суфіксів - <u>ш-, -іш-</u> <i>швидкий – швидкіш</i> <u>Зміни:</u> ✓ зникають суфікси -к-, -ок- <i>глибокий – глибиш</i> ✓ якщо основа закінчується на г, з, ж, с: <u>г, з, ж + ш = жч</u> <i>низький – нижчий</i> <i>вузький – вужчий</i> <u>с+ш = ш</u> <i>Високий – вищий</i>	Утворюється за допомогою префікса <u>най- (якнай-)</u> + прикметник у простій формі вищого ступеня <i>най + швидкий – найшвидкий, якнайшвидкий</i>

Ск ла де на фо рм а	Утворюється <u>за допомогою слів</u> більш і менш + простий прикметник <i>більш швидкий</i> <i>менш швидкий</i>	Утворюється <u>за допомогою слів</u> найбільш і найменш + простий прикметник <i>найбільш швидкий</i> <i>найменш швидкий</i>
---------------------------------------	--	--

Пам'ятка: *ступені порівняння утворюють тільки якісні прикметники.*

Серед якісних **СТУПЕНІВ ПОРІВНЯННЯ НЕ МАЮТЬ ПРИКМЕТНИКИ**, які виражають

- 1) абсолютну ознаку: *босий, мертвий*
- 2) неповний вияв ознаки: *білявий, чорнявий*
- 3) суб'єктивну оцінку: *чорненький, тонюсінкий, величезний*
- 4) недосяжну ознаку: *нездоланний, нескінченний*
- 5) масті тварин: *гнідий, вороний, чалий*
- 6) ознаку на основі кольорової схожості: *кремовий, бузковий, малиновий*
- 7) із префіксами **архі-, ультра-, над-**: *ультрашвидкий, надважкий*

! Форми вищого ступеня вживаються з прийменниками за, ніж, від: *Сильніший за всіх, сильніший від усіх*;

! В українській мові слово самий не вживається для вираження ступеня ознаки.

ВІДМІНЮВАННЯ ЧИСЛІВНИКІВ

Питання до числівників при їх відмінюванні:

	Кількісні (позначають кількість)	Порядкові (позначають порядок при лічбі)
Н.в. (є)	Скільки?	Котрий? Котра? Котре?
Р.в. (немає)	Скількох?	Котрого? котрої?
Д.в. (дати)	Скільком?	Котрому? котрій?
Зн.в. (знайти)	Скільки?	Котрого? Котру?
О.в. (орудувати)	Скількома?	Котрим? Котрою?

М.в.	(на) скількох?	(на) котрому? котрій?
------	----------------	-----------------------

Зразки відмінювання числівників

Н.в.	Один, одна, одне	Три, чотири	п'ять	вісім
Р.в.	Одного, одної	Трьох, чотирьох	п'яти, п'ятьох	Восьми, вісьмох
Д.в.	Одному, одній	Трьом, чотирьом	п'яти, п'ятьом	Восьми, вісьмом
Зн.в.	Одного, одну	Три/ трьох Чотири/ чотирьох	п'ять, п'ятьох	Вісім, вісьмох
О.в.	Одним, одною (однією)	Трьома, чотирма	п'ятьма, п'ятьома	Вісьма, вісьмома
М.в.	(на) одному. одній	Трьох, чотирьох	п'яти, п'ятьох	Восьми, вісьмох

Н.в.	<i>Сімдесят</i>	<i>Сімсот</i>	<i>Сорок, дев'яносто. сто</i>	<i>Тисяча</i>	<i>Нуль</i>
				<i>(як іменники)</i>	
Р.в.	Сімдесяти, сімдесятьох	Семисот	Сорока, дев'яноста, ста	Тисячі	Нуля
Д.в.	Сімдесяти, сімдесятьом	Семистам	Сорока, дев'яноста, ста	Тисячі	Нулю
Зн.в.	Сімдесят, сімдесятьох	Сімсот	Сорок, дев'яносто. сто	Тисячу	Нуль
О.в.	Сімдесятьма, сімдесятьома	Сьомастами, сімомастами	Сорока, дев'яноста, ста	Тисяче ю	Нулем
М.в.	(на) сімдесяти, сімдесятьох	(на) семистах	Сорока, дев'яноста, ста	(на) тисячі	(на) нулі

ЗРАЗКИ ВІДМІНЮВАННЯ

ЗРАЗКИ ВІДМІНЮВАННЯ			
	збірних	дробових	порядкових числівників

Н.в.	Обидва, троє	дев'ять десятих	Сто одинадцятий
Р.в.	Обох, трьох	дев'яти (дев'ятьох) десятих	Сто одинадцятого
Д.в.	Обом, трьом	дев'яти (дев'ятьом) десятим	Сто одинадцятому
Зн.в.	Обох, трьох	дев'ять десятих	Сто одинадцятого
О.в.	Обома, трьома	дев'ятьма (дев'ятьома) десятими	Сто одинадцятим
М.в.	(на) обох, трьох	дев'яти (дев'ятьох) десятих	Сто одинадцятому

ПОЄДНАННЯ ЧИСЛІВНИКА З ІМЕННИКАМИ

1) Два, три, чотири + Н.в. множини іменника: *три хіти, сто два президенти*

АЛЕ: якщо іменник має суфікс **-ИН-**. то він вживатиметься у

Р.в. однини → *два киянина, три львів'янина.*

2) Після дробових числівників іменник вживається у формі **Р.в. одн.:** *три десятих метра, шість сотих гектара, півтора кілограма.*

3) Якщо дробовий числівник має слова з половиною, то при узгодженні з іменником їх можна подумки опустити: один з *половиною* метр, два з *половиною* метри, три з *половиною* метри.

ЛЕКСИЧНІ НОРМИ

УЖИВАННЯ ПАРОНІМІВ

Пароніми – це слова, які мають схоже звучання, але різне значення. Вони можуть відрізнятися однією або кількома літерами. Вони переважно належать до однієї частини мови, мають однакові граматичні ознаки. Пароніми близькі до омонімів, але не тотожні з ними. Перевірити значення паронімів можна за словниками, найповніший із таких словників Гринчишин Д. Г., Сербенська О. А. Словник паронімів української мови. К., 1986.

Приклади паронімів в українській мові

Авторитарний – владний, який утверджується силою влади (авторитарний уряд).

Авторитетний – який користується авторитетом, заслуговує на довіру (авторитетний викладач).

Адрес – це письмове вітання особі чи організації, переважно з нагоди ювілею.

Адреса – місце проживання чи перебування особи, установи; напис на конверті, бандеролі тощо.

Адресант – той, хто надсилає листа, телеграму, бандероль; відправник.

Адресат – той, кому надсилають листа, телеграм.

Афект -передає стан дуже великого, але короткочасного нервового збудження, під час якого людина втрачає самовладання.

Ефект сильне враження, викликане кимось або чимось.

Батьків присвійний прикметник від іменника батько.

Батьківський – передусім прикметник від слова батьки (батьківський комітет, батьківські збори)

Виборний – який обирається голосуванням (виборний орган).

Виборчий – який стосується виборів, їх організації та проведення (виборча дільниця, бюлетень, кампанія).

Відношення взаємозв'язки між предметами, явищами.

Відносини – переважно суспільні зв'язки; зв'язки між країнами, організаціями тощо.

Громадський – який стосується суспільства, громади чи окремого колективу

Громадянський – який стосується громадянина як члена суспільства, а також усього суспільства

Декваліфікація втрата особою кваліфікації, спеціальних знань.

Дискваліфікація оголошення когось непридатним обійняти якусь посаду, виконувати певну роботу.

Освічений – який має освіту, грамотний.

Досвідчений – який має великий досвід у певній галузі, життєвий досвід.

Дружний – який відбувається одночасно, злагоджений, згуртований.

Дружній – який ґрунтується на дружбі, прихильності, взаємно доброзичливий.

Заява це документ, у якому приватна чи посадова особа звертається з проханням або пропозицією, на адресу установи чи посадової особи.

Заявка офіційне подання, що містить вимогу на що-небудь; замовлення.

Кампанія це сукупність заходів, спрямованих на досягнення якоїсь мети: виборча кампанія, посівна кампанія, вступна кампанія.

Компанія група людей; товариство; спілка.

Особовий який стосується особи.

Особистий який є власністю окремої особи, безперечно належить їй, персональний.

Мимохідь – проходити мимо по дорозі, побіжно.

Мимохіть – без певного наміру, мимоволі, несвідомо.

Музичний – який стосується музики як виду мистецтва; обслуговує потреби осіб, які пов'язані з музикою.

Музикальний – обдарований здатністю точно сприймати музику, відчувати й виконувати музичні твори; мелодійний.

Військовий – який стосується війська, військовослужбовця: аташе, госпіталь, завод, кореспондент, кредит, звання, об'єкт, кафедра, академія, база, частина, замовлення, керівництво.

Воєнний – який стосується війни, пов'язаний з нею: злочин, конфлікт, стан, загроза, інтервенція, історія, операція, підтримка, політика, проблема, провокація, вторгнення, питання, приготування, дії, події, плани.

Збірка це однотомне видання творів одного автора.

Збірник книжку, в якій зібрано художні твори або наукові статті кількох або багатьох авторів, тексти певного призначення, різні матеріали, документи.

Зібрання сукупність творів якогось автора, багатотомне видання творів певного автора.

ЛЕКСИЧНІ ПОМИЛКИ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Лексичні помилки – це помилки, пов'язані з невдалим або неточним добором слів, їхнім неправильним вживанням або поєднанням. Такі помилки

часто виникають через незнання значення слова, змішування синонімів, неправильне використання іншомовних слів або фразеологізмів.

Основні види лексичних помилок та приклади

Вид помилки	Пояснення	Приклади помилок	Правильний варіант
Невдалий добір слова	Уживання слова в неправильному значенні.	<i>Він зробив великий вклад у науку. Лист прийшов.</i>	<i>Він зробив великий внесок у науку. Лист надійшов.</i>
Змішування паронімів	Плутання подібних за звучанням слів.	<i>Надішліть лист на мій електронний адрес.</i>	<i>Надішліть лист на мою електронну адресу.</i>
Тавтологія, плеоназм, багатослів'я	Зайве повторення однакових або близьких слів, або нагромодження зайвих слів	<i>Напишіть свою автобіографію.</i>	<i>Напишіть автобіографію.</i>
Порушення лексичної сполучуваності	Неправильне поєднання слів у словосполученнях і реченнях	<i>Приймати участь у конференції.</i>	<i>Брати участь у конференції.</i>
Зайве іншомовне слово	Надмірне вживання іншомовних слів.	<i>На сьогодні ми активно використовуємо сучасні девайси для оптимізації комунікації з клієнтами, оскільки це підвищує наш рейтинг на ринку.</i>	<i>Нині ми активно використовуємо сучасні пристрої для поліпшення спілкування з клієнтами, оскільки це підвищує нашу популярність на ринку..</i>

Методичні поради до виконання індивідуальних завдань

Для виконання **першого завдання** необхідно добре засвоїти правила наголошування слів в українській мові. З метою самоперевірки рекомендовано скористатися орфоепічним словником української мови (Орфоепічний словник української мови: У 2т. / Укл. М.М.Пещак та ін. – К.: Довіра, 2001.). Наголошений склад потрібно позначити знаком *акут*. Наприклад, *бюлетéнь, вимóга, ві́падок, вітчі́м, граблі́, гороші́на, дові́дник, дóнька, заіржа́віти*. Якщо з-поміж наведених слів є такі, що мають подвійний наголос, необхідно це продемонструвати. Порівняймо: *алфа́віт, ма́бу́ть*. Якщо наголос виконує в певному конкретному випадку смислорозрізнявальну функцію, слід вказати значення таких слів: *по́верх* (частина будинку, що включає приміщення, розташовані на одному рівні), *пове́рх* (прислівник: зверху чого-небудь).

Друге завдання має на меті перевірити знання орфографічних норм сучасної української літературної мови щодо передачі прізвищ. Завдання сформульовано таким чином, щоб студенти могли самостійно передати запропоновані прізвища з російської мови на українську й пояснити результат. Зразок виконання другого завдання:

Прізвище російською мовою	Прізвище українською мовою	Коментар
<i>Репин</i>	<i>Репін</i>	Згідно з чинним правописом (Український правопис / НАН України, Ін-т мовознавства ім. О.О.Потебні; Ін-т української мови. К.: Наук. думка, 2019. – С.110) прізвище <i>Репин(а) (рос.)</i> українською мовою правильно передається як Репін(а) (укр.) , оскільки на місці російського <i>е (рос.)</i> в українській мові вживається є (укр.) , якщо цей звук походить з колишнього *ѣ, що й стосується голосного е (рос.) в першому складі цього прізвища. Російський и в прізвищах українською мовою передається через і , крім тих випадків, коли він стоїть після дж, ж, ш, ч, щ, ц . Порівняймо: <i>Багіров, Гагарін</i> .

У **третьому завданні** необхідно виправити помилки (порушення лексичних, граматичних, стилістичних норм) у поданих словосполученнях. Наприклад, *приймати участь* брати участь, *згідно наказу* згідно з наказом, *лист прийшов* лист надійшов, *підвести підсумки* підбити підсумки.

Виконання **четвертого завдання** має продемонструвати знання студентами лексичних норм сучасної української літературної мови щодо вживання паронімів. Під час виконання цього завдання слід звернути увагу не тільки на відмінні лексичні значення запропонованих паронімів, а й перевірити свої знання шляхом уведення слова в контекст. Наприклад, *дружний* // *дружній*.

Дружний одностайний, згуртований, той, що має спільні інтереси з іншими (*дружний колектив*); *дружній* приязний, народжений дружбою, або той, що належить другові (*дружній тон*).

П'яте завдання передбачає засвоєння студентами граматичних норм правопису та відмінювання числівників, а також поєднання числівників з іменниками. Для його виконання потрібно числівники записати словами або провідмінювати числівники з іменниками, або відредагувати неправильно передані відмінкові форми числівників. Порівняймо:

придбали 4 (комп'ютер) – придбали чотири комп'ютери;

або

семидесятьма п'ятью примірниками – сімдесятьма п'ятьма примірниками;

або

провідміняймо наведений числівник з іменником: 874 учасників

Н. вісімсот сімдесят чотири

Р. восьмисот сімдесяти чотирьох

Д. восьмистам сімдесяти чотирьом

Зн.=Н. або Р.

Ор. вісьмастами сімдесятьма чотирма

М. на восьмистах сімдесяти чотирьох.

Шосте завдання має на меті перевірити знання й уміння студентів щодо оформлення офіційно-ділової документації. Для цього потрібно відредагувати вже запропонований документ. Вимоги щодо оформлення офіційно-ділової документації й зразки документів можна уточнити за навчальним посібником: *Ділова українська мова : навч. посіб. / Н. Б. Клименко, В. М. Алтухов; за заг. ред. к.філол.н., доц. Н. Б. Клименко. – Луцьк : ДонНТУ, 2024. – 120 с.*

ВАРІАНТИ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

Варіант 1

1. У поданих словах поставте наголос. Перевірте за словником. Чи є серед запропонованих слів такі, що мають подвійний наголос?

Черговий, стерпіти, новина, чіткий, кажу, корисно, помилка, арахіс, статуя, обіцянка, індустрія, доповідач, мабуть, надвоє, начинка, середина, приятель, самі, триптих, Марко.

2. Подані прізвища передайте українською мовою та поясніть їх правопис.

Климочкин, Резников, Менделеев, Трубецкой, Помяловский, Сиротин, Смирнов, Ильин, Трахтенгерц, Зверев.

3. Відредагуйте словосполучення.

Дружній колектив, об'єм книги, приводить до інфляції, вікно не відкривається, відноситись з повагою до товариша, я вибачаюсь, оточуючий світ, мені прийшло на розум, опровергати повідомлення, на одинадцятьох листках, творче лице актора, листки із зошита, проблеми національних меншостей, бере своє начало, пам'ятник Шевченка, з панею Тетяною, грошовий перевод, постановка всім сподобалася, поставка газу, негідні поступки.

4. Поясніть значення паронімів. Складіть з ними словосполучення.

Коректувати / коригувати, лікарський / лікарняний, збірка/ збірник, комфортабельний / комфортний, пам'ятник / пам'ятка.

5. Розкрийте дужки, напишіть числа словами.

Приїхало 6 (дівчина); розмовляли з 2 (болгарин); їдемо 7,5 (година); у залі 143 (слухач); придбали 3 (зошит); записалося більш 150 (громадянин); 2/3 (гектар); закупили 1,5 (тонна); у 67 (відвідувач); не вистачає 284 (карбованець).

6. Відредагуйте запропонований документ.

*Кафедра
21.10.2007 року*

Декану

Пояснення

Ст. гр. ЗК-06 спеціальності землеврядування і кадастр не були присутні на геодезії 17 жовтня, бо ходили відвідати виставку геодезичних інструментів.

Виставку влаштувала науковиробнича фірма «Інтеграл». Вона же і запросила студентів о 10 годині.

Студ. гр.

Павлюк Марина

Варіант 2

1. У поданих словах поставте наголос. Перевірте за словником. Чи є серед запропонованих слів такі, що мають подвійний наголос?

Мережа, цього, квартал, низький, роблю, по-новому, завдання, феномен, перепис, приятель, береже, валовий, чорнозем, помовчати, низовина, одноліток, зберемо, добуток, корисний, тризуб.

2. Подані прізвища передайте українською мовою та поясніть їх правопис.

Забелін, Телегін, Фитининський, Солов'єв, Медведев, Юрьєв, Каменєв, Пехтерєв, Филиппов, Тургенєв.

3. Відредагуйте словосполучення.

Співставимо всі факти, багаточисельні відвідувачі, виписка із протоколу, лід тронувся, він – наш ведучий учений, висловлюю мою власну думку, святкова відкритка, по відношенню до селян, відслєння сітчатки ока, Головнокомандувач Збройними Силами, нікому і в голову не приходило, комітет під головуванням професора, п'ять гривнів, нічого гріха таїти, приймати участь, прийняти міри, цікаві міроприємства, все рівно, знаючий учень, нова об'ява.

4. З'ясуйте значення паронімів. Складіть з ними словосполучення.

Декоративний / декораторський, воєнний / військовий, генеральний / генеральський, інформативний / інформаційний, звичайний / звичний.

5. Запишіть числівники словами, попередньо визначивши їх відмінок.

Не менше 199 осіб; зменшитися від 653 до 578 балів; працювати з 384 акціонерами; зустрітися з 955 колегами; від 75 до 89 відсотків; надіслати запрошення 273 делегатам; 72 (коліща); 16 (олівець).

6. Відредагуйте запропонований документ.

Заява.

*Деканові ФЕМ
проф. Ткаченко Анатолію
Дмитрієвичу
від студента 1-го курсу
по спеціальності «Економіка»
Петренко А.І.*

Прошу Вас дозволити мені здати зимню екзаменаційну сесію достроково за причиною мого від'їзду. Дуже вдячен.

Петренко

Варіант 3

1. У поданих словах поставте наголос. Перевірте за словником. Чи є серед запропонованих слів такі, що мають подвійний наголос?

Досхочу, некролог, сільськогосподарський, різновид, міліметр, діждемо, слідом, стійкий, подзвоню, блиснути, загадка, засуха, очеретяний, оптовий, відомість, допізна, козаки, розвідка, веземо, дрова.

2. Подані прізвища передайте українською мовою та поясніть їх правопис.

Алексеев, Сидельников, Извеков, Скударь, Гнедов, Евстифеев, Новиков, Олейников, Колесников, Лецинский.

3. Відредагуйте словосполучення.

Знімати квартиру, лишати слова (на зборах), зложити повноваження, одобрити пропозицію, відмінити рішення, додержуватися тиші (порядку), обчищення народу, вмішуватися в роботу, вичеркнути зі списків, виключення із правил, безчисленні пропозиції, приймати участь, впровадити в життя, прийняти міри, притормозити на зупинці, випустити з виду, вирішення стосунків, завідувач відділом, віддзеркалення в доповіді, відзив на кореспонденцію.

4. З'ясуйте значення паронімів. Складіть з ними словосполучення.

Коректувати / коригувати, лікарський / лікарняний, натуралістичний / натуралістський, комфортабельний / комфортний, пам'ятник / пам'ятка.

5. Визначте відмінок числівників, виправте помилки.

Не менше п'ятидесяти відсотків, обмежитися семистами шестидесятьма п'ятью примірниками, особи від шестидесяти до вісьмидесяти років, доручити двохстам сорокам вісьми студентам, скористатися вісім'ю науковими джерелами, у дев'яносто двох статтях, семидесятьма чотирьма відсотками, трьохстами двадцятьма восьма гривнями, у чотирьохсот семидесяти шестиох установах.

6. Відредагуйте запропонований документ.

Резюме

Пр. Ватутіна, 8, кв. 16

тел.050-913-22-23

Місто Донецьк, 83101

Марченко Віка

Мета: хочу отримати посаду інженера-електрика.

Особисті дані: українка, освіта вища, 1979 р.н., одружена, дітей не маю.

Досвід: секретарка у відділі енергопостачання Донгорелектромереж.

Маю подяки.

Прошу допустити до конкурсу.

Варіант 4

1. У поданих словах поставте наголос. Перевірте за словником. Чи є серед запропонованих слів такі, що мають подвійний наголос?

Тяжкий, веретено, дрова, пізнання, спина, черпати, течія, залюбки, довідник, зачіпка, забавка, судно, чотирнадцять, морквяний, старий, новина, поверх, сікти, кулінарія, бесідувати.

2. Подані прізвища передайте українською мовою та поясніть їх правопис.

Тимофеев, Ринкевичюс Писарев, Григорьев, Киришак, Бебецкий, Рейкін, Лихолетов, Голубятников, Удинский.

3. Відредагуйте словосполучення.

Крупним планом, крупні підприємства, крупногабаритна техніка, лісне господарство, масляна фарба, мебельний магазин, меморіальний пам'ятник, мнима угода, наглядна агітація, народний фольклор, наступні факти, наступним кроком в економіці, недобросовісні сторожі, недостойна поведінка, нечленороздільна мова, нижня білизна, нинішньорічний бюджет, бездоленний народ, в окремих виданнях, особистий склад військової частини.

4. З'ясуйте значення паронімів. Складіть з ними словосполучення.

Авторитетний / авторитарний, досвідчений / освічений, громадський / громадянський, компанія / кампанія, ефектний / ефективний.

5. Провідмініайте наведені числівники з іменниками.

657 гривень; 990 учасників.

6. Відредагуйте запропонований документ.

Автобіографія

Я, Мірошник Ірина Дмитрівна, народилась у Броварському районі Київської області. Закінчила Київську середню школу № 115. На протязі 1980-1985 рр. навчалася в інженерно-будівельному інституті. Призначили працювати інженером тресту. Приймаю участь в громадській роботі, голова профкому тресту. Маю подяку.

Одружена.

Маю доньку.

Дата

Підпис І.Д. Мірошник

Варіант 5

1. У поданих словах поставте наголос. Перевірте за словником. Чи є серед запропонованих слів такі, що мають подвійний наголос?

Знітитися, постояти, завжди, заржавіти, де-небудь, посланець, пережиток, набожний, завдання, вимога, іконопис, їдкий, сердитись, ніде, нести, фарфор, піала, зубожіти, чотирнадцять, розбір.

2. Подані прізвища передайте українською мовою та поясніть їх правопис.

Александров, Белошапков, Симаков, Калиниченко, Нейлик, Лецинский, Наместников, Мезенцев, Гребенников, Орешников.

3. Відредагуйте словосполучення.

Відповідно з діючим законодавством; діяти по наказу; завідуючий кафедрою; учень, проживаючий по адресу; документ, який являється доказом; іспит по українській мові; створен новий проект; проект бюджету прийнят у першому читанні; понести збитки; оплата за навчання; вступити в інститут; подати довідку в деканат; вибачте мене; аналогічний попередньому; згідно розпорядження; лишати слова (на зборах); жилі будинки; прийшло повідомлення; загубити силу; передавайте вітання.

4. З'ясуйте значення паронімів. Складіть з ними словосполучення.

Вальвація / девальвація, особовий / особистий, зібрання / збори, батьків / батьківський, дискваліфікація / декваліфікація.

5. Запишіть подані сполучення, замінивши числа словами.

1487 чоловіків, 114 журналістам, 38 організаціями, у 90 представників, на 40 підприємствах, 327 особам, з 5 примірниками, за номером 368, у 2/3 видавництв, перед 7492 виборцями.

6. Відредагуйте запропонований документ.

ЗАТ «АВК»
83045 вул. Ткаченко, 32
10.10.08

Гормолокозавод № 2
п. Шатохіній О.С.

Запит

Просимо надіслати інформацію про наявність у Вас згущеного незбираного молока, а також відповідні ціnnики.

Начальник виробництва
Головний бухгалтер

(підпис)
(підпис)

Смачний Є.С.
Солодка Л.В.

Варіант 6

1. У поданих словах поставте наголос. Перевірте за словником. Чи є серед запропонованих слів такі, що мають подвійний наголос?

Данина, філателія, розмах, новий, одинадцять, наскрізь, подруга, Черемош, щипці, середина, товстий, перчити, Покрова, порядковий, яловичина, ринковий, Коваль, контрактний, дошка, металургія.

2. Подані прізвища передайте українською мовою та поясніть їх правопис.

Новиков, Белослудцев, Кебальников, Демков, Киришак, Бебецкий, Аверкеев, Миркин, Вялкин, Одинцов.

3. Відредагуйте словосполучення.

Творче лице, тим не менше, знеболюючі ліки, трапилася сварка, туристська поїздка, у заключення сказав, узгоджувальна комісія, умісно сказати, у мутній воді, у нас є можливість, у протилежному випадку, утруднювати питання, це не являється аргументом, ціленаправлено, ведучий спеціаліст, по мірі можливості, подати до розгляду, зір падає, продовження буде, внештатна посада.

4. З'ясуйте значення паронімів. Складіть з ними словосполучення.

Абонемент / абонент, формувати / формулювати, уява / уявлення, частина / частина, дистанція / інстанція.

5. Запишіть числівники словами, з'ясуйте їх відмінок.

Чи може людина говорити 20-25 мовами? У 90 питаннях із 100. На 136 маршруті автобуса. Запросити 25 студентів. Вручити мандати 478 делегатам. Користуйтесь 9 джерелами. До 376 додати 7. Від 292 відняти 24. До 3624 додати 9. Від 3112383 відняти 11.

6. Відредагуйте запропонований документ.

Автобіографія

Я, Василенко Олег Юрійович, народився 16 грудня 1987 р. в м. Києві.

У 1994 р. вступив, а в 2004 р. закінчив ЗОШ № 25 м. Київ. Того ж року вступив на математичний факультет Київського Національного університету, де зараз навчаюсь за спеціальністю математика та інформатика на п'ятому курсі. Неодружений.

Склад сім'ї: батько, Василенко Юрій Андрієвич, 1964 р.н., співробітник ДАІ м. Київ. Мати, Василенко Ольга Васильівна, 1966 р.н., лікар міської лікарні № 1. Мешкаю за адресою: м. Київ, Повітрофлотська, буд. 22, кв. 18.

10.10.08

(підпис)

Василенко О.Ю.

Варіант 7

1. У поданих словах поставте наголос. Перевірте за словником. Чи є серед запропонованих слів такі, що мають подвійний наголос?

Ненавидіти, трапеза, новий, перегук, дощечка, низовина, асиметрія, напровесні, завжди, синява, знахідка, вигнанець, дошкульний, арахіс, постаріти, досхочу, черствіти, урочисто, нести, заручини.

2. Подані прізвища передайте українською мовою та поясніть їх правопис.

Архипов, Резниченко, Охрименко, Помельников, Мисников, Сыровой, Заонегин, Синицин, Азизов, Орехов.

3. Відредагуйте словосполучення.

Згідно повідомлення, хворий грипом, помилитися по неухважності, заступник декана по навчальній роботі, приймати міри, в будь-якому випадку, вихід з глухого тупика, поступальний рух вперед, вільна вакансія, приходить в голову, у будь-яку погоду, кидатися в очі, учбовий заклад, підняли важливу проблему по забезпеченню населення борошном, більша половина дня, завтра в університеті день відчинених дверей, майстерний віртуоз, на протязі навчального року була велика загрузка, виключення із правил, гарна прихоржа.

4. З'ясуйте значення паронімів. Складіть з ними словосполучення.

Адресат / адресант, вивільняти / звільняти, ефективний / ефектний, корисний / корисливий, контингент / континент.

5. Запишіть числівники словами.

3 985 студентами, у 346 містах, від 437 відняти 96, для 1893 громадян, з 22 особами, у 625 підручниках, більше від 2500 примірників, до 237 додати 108, від 995 відняти 448.

6. Відредагуйте запропонований документ.

*Директору ВАТ «ДМЗ»
п. Василенко Юрію Андрійовичу
від робітника заводу
Чмих Антона Васильовича*

Заява

Звертаюсь до Вас з проханням про виділення мені путівки в лікувально-оздоровчий центр «Зелений гай», тому що я дуже хворію: в мене астма.

18.10.08

(підпис)

А.В. Чмих

Варіант 8

1. У поданих словах поставте наголос. Перевірте за словником. Чи є серед запропонованих слів такі, що мають подвійний наголос?

Адже, видання, випадок, виразний, вірші, вісімдесят, гуртожиток, демократія, відомість, договір, епілог, завдання, завжди, знаменник, ім'я, інструмент, квартал, кілометр, лише, літопис.

2. Подані прізвища передайте українською мовою та поясніть їх правопис.
Артемов, Князев, Маторин, Родионова, Ракчеев, Иофин, Новиков, Седлов, Семигин, Титиевский.

3. Відредагуйте словосполучення

Піднімати питання, допоможіть по питанню, звернутися по адресі, прийдуть по твоєму проханню, зустрічатися по вихідним дням, комісія по справі, відрядження по службовій праці, супроводжуючий лист, відповідно з розпорядженням, проти бажання, ясне діло, виборча ділянка, співпраця у ділянці зв'язку, виступати з докладом, близькі по духу, знайомство з цим документом, розтамовжувати товар, саме по собі, свідоцтвом цього є, сказано на мій адрес.

4. Поясніть значення паронімів. Складіть з ними словосполучення.

Змістовий / змістовний, пам'ятка / пам'ятник, книжковий / книжний, голосистий / голосовий, досвідчений / освічений.

5. Розкрийте дужки, напишіть числа словами.

Понад 2,5 (тисяча) малих підприємств; близько 60 (відсоток) продукції підприємства; від 1632 відняти 4; скласти 23 з 2873; сума чисел дорівнює 205; на фермі 122 (теля) і 34 (лоша); щодня на заняття виходило від 57 до 148 (осіб), $\frac{1}{4}$ (яблуко), проголосувало 152 (громадянин).

6. Відредагуйте запропонований документ.

Директору ВАТ «НКМЗ»

*Грищенко Олегу Петровичу
від робітника заводу*

Білозуб Валерія Васильовича

Заява

Конче потрібно лікування від бронхіту. Звертаюсь до Вас з проханням виділити мені півгодини в лікувально-оздоровчий центр «Барвінок».

18.10.09

(підпис)

В.В. Білозуб

Варіант 9

1. У поданих словах поставте наголос. Перевірте за словником. Чи є серед запропонованих слів такі, що мають подвійний наголос?

Помилка, сосна, випадок, завдання, олень, дошка, кропива, верба, стина, квартал, предмет, русло, судно, фартух, дочка, донька, гуртожиток, рукопис, машинопис, життєпис.

2. Подані прізвища передайте українською мовою та поясніть їх правопис.

Алябьев, Афанасьев, Агуреев, Беспалов, Задержин, Забелина, Самолетов, Ульянов, Чеберев, Царьков.

3. Відредагуйте словосполучення.

Моя автобіографія; заходи по поліпшенню умов проживання у гуртожитку; іспит по історії; по завершенню занять; завідуючий кафедрою права; цікаве міроприємство; діюче законодавство; із-за недбалості; прийшло в голову; на рахунок вашого зауваження; ліквідувати недоліки після аварії; рубати сук, на якому сидять; приймати його сторону; нічого не поробиш; у двох кроках; допустити помилку; вести себе ввічливо; на протязі даного тиждня; служити прикладом; прийшов час.

4. Поясніть значення паронімів. Складіть з ними словосполучення.

Людяний / людний, громадський / громадянський, ефект / афект, трагедійний / трагічний, веліти / воліти.

5. У поданих словосполученнях числівники запишіть словами.

Обговорити питання з 883 акціонерами; зменшити від 96 до 57 відсотків; надіслати повідомлення 349 особам; від 637 відняти 298. скласти 4893638 з 256375; визначити добуток від множення 23 на 68; скільки разів 18 міститься в 1206?

6. Відредагуйте запропонований документ.

*Деканові КІТАЕР
Сушко Анатолію Дмитрієвичу
від студента 1-го курсу
по спеціальності «Електротехніка»
Кузьменко А.І.*

Заява.

Прошу вас дозволити мені здати зимню екзаменаційну сесію достроково за причиною мого від'їзду. Заздалегіть вдячен.

Петренко

Варіант 10

1. У поданих словах поставте наголос. Перевірте за словником. Чи є серед запропонованих слів такі, що мають подвійний наголос?

Довідник, захворіти, разом, візьму, верба, кроїти, всередині, разом, широко, високо, черпати, мабуть, одинадцять, байдуже, завжди, зокрема, нашивдку, заіржавіти, буриштиновий, визвольний.

2. Подані прізвища передайте українською мовою та поясніть їх правопис.

Апарин, Алексеев, Антоньев, Анурьев, Алфимов, Фадеев, Призумников, Одоевский, Пришвин, Писарев.

3. Відредагуйте словосполучення.

Ввести в склад, вести себе ввічливо, у любому випадку, у кращому випадку, вирішити завдання, відзив на дисертацію, відмінити рішення, відмічати зауваження, прейскурант цін, відношення до батьків, відкрити книгу, запитати питання, заставити прочитати, участковий лікар, викласти повною мірою, бувші працівники, запрошуємо бажуючих, більша половина комісії, невірна відповідь, заказний лист.

4. Поясніть значення паронімів. Складіть з ними словосполучення.

Ознайомитися / познайомитися, редакторський / редакційний, особовий / особистий, переконаний / переконливий, лікарський / лікарняний.

5. У поданих словосполученнях числівники запишіть словами.

Надіслати 423 депутатам, до 23 відсотків, дати 38 учасникам, у 45 делегатів, ухвалити рішення 568 голосами, у 77 населених пунктах, 48 помножити з 28, визначити добуток від множення 56 на 99, в університеті навчається близько 1762 студентів, в аудиторії не вистачало 6 студентів.

6. Відредагуйте запропонований документ.

Автобіографія

Я, Верещак Гана Дмитровна, народилась у Куйбишевському районі Донецької області. Завершила Донецьку середню школу № 1. На протязі 1980-1985 р.р. навчалася в Інституті фізичної культури. Призначили працювати тренером секції. Приймаю участь в громадській роботі. Маю подяку.

Одружена. Маю сина.

І.Д. Вірощак

Варіант 11

1. У поданих словах поставте наголос. Перевірте за словником. Чи є серед запропонованих слів такі, що мають подвійний наголос?

Адже, видання, випадок, виразний, вірші, вісімдесят, гуртожиток, демократія, дефіс, договір, епілог, завдання, завжди, ім'я, інструмент, квартал, кілометр, лише, літопис, монолог.

2. Подані прізвища передайте українською мовою та поясніть їх правопис.

Белинский, Белоградский, Бельский, Березов, Бестужев, Болконский, Вавилов, Васнецов, Валевский, Писарев.

3. Відредагуйте словосполучення.

Відноситися до чого-небудь, відправна точка, відчитати за провину, вкладати інвестиції, вступати в силу (дію), давати добро, давати можливість, дана думка, нікому і в голову не приходило, комітет під головуванням професора, шість гривнів, нічого гріха таїти, перший дебют, виборча ділянка, співпраця у ділянці зв'язку, виступати з докладом, близькі по духу день за днем, детальніше розповісти, диву даєшся, свій долг.

4. Поясніть значення паронімів. Складіть з ними словосполучення.

Адресат / адресант, коректувати / коригувати; збірка/ збірник; дипломант / дипломат, комфортабельний / комфортний.

5. Запишіть подані числівники словами.

Від 68 відняти 15; до 478 додати 16; від 5309 відняти 372; від 65 відняти суму чисел 24 і 7; сума чисел дорівнює 256; скільки разів 15 міститься в 949; зустрітися з 675 колегами; від 75 до 89 кілометрів; надіслати запрошення 693 делегатам; обговорити питання з 883 студентами; зменшити від 96 до 57 відсотків.

6. Відредагуйте запропонований документ.

Заява

*Директору ЗАТ
«Шахтоуправління Покровське»
Гусар Олексій Петрович
Від Білозуб Валерія Васильовича*

Прийміть мене на роботу вашої шахти.

21.03.2020

Підпис

Варіант 12

1. У поданих словах поставте наголос. Перевірте за словником. Чи є серед запропонованих слів такі, що мають подвійний наголос?

Рукопис, сантиметр, сімдесят, статуя, страйковий, темрява, урочисто, феномен, хутро, хутрянний, цегляний, чарівний, черговий, чорнозем, чотирнадцять, шофер, щелепа, щілина, щодоби, ялинковий.

2. Подані прізвища передайте українською мовою та поясніть їх правопис.

Голиков, Зорин, Кирсанов, Никитин, Пивоваров, Радищев, Рыбников, Филиппов, Халтурин, Тимирязев.

3. Відредагуйте словосполучення.

Забастовка через зміну трудового договору, у квітні місяці, завітне бажання, задавати питання, заключити договір, залізна дорога, за останній час, заслуговує уваги, здавати іспит, співставляти показники, пресловуті справа, пам'ятний сувенір, аналогічний попередньому, в кінці кінців, в повній мірі, при будь-яких обставинах, умісно сказати, показним є приклад, повістка дня, приведіть приклад.

4. Поясніть значення паронімів. Складіть з ними словосполучення.

Коректувати / коригувати, виборний / виборчий, гривня / гривна, пам'ятник / пам'ятка, дружний / дружній.

5. Розкрийте дужки, напишіть числа словами.

4 (верстат), 42 (мотор), 242 (контакт), 2 (селянин), 4 (дівчина), 2 (перо), 2 (хлопець), 4,5 (кілограм), 2,7 (фрагмент), 3/4 (доба).

6. Відредагуйте запропонований документ.

Резюме

вул. Європейска, 20, к.15, м. Покровськ, тел. 2095-40-69-04

Оксана СТЕЦЕНКО

Мета: посада провідного спеціаліста відділу Техніки безпеки виробництва.

Освіта: 2018-2021 рр. – Донецький національний технічний університет.

Досвід: 1999 р. – касир відділу касових операцій ВАТ «Омега».

Особисті відомості: українка, 1995 року народження.

Додаткова інформація: знаю українську, російську, маю комп'ютерні навички. Особисті якості: відповідальність, самостійність, вимогливість, організаційні здібності. При потребі подам рекомендації.

Варіант 13

1. У поданих словах поставте наголос. Перевірте за словником. Чи є серед запропонованих слів такі, що мають подвійний наголос?

Бюлетень, лате, вимога, експерт, кулінарія, атлас, квартал, кишка, чорнослив, курятина, центнер, добуток, запонка, засуха, нести, подруга, завдання, феномен, боязнь, жалюзі.

2. Подані прізвища передайте українською мовою та поясніть їх правопис.

Григорьев, Мишин, Потемкин, Писемский, Мельников, Селиверстов, Семёнов, Елкин, Ситников, Киселёв.

3. Відредагуйте словосполучення.

Головний лейтмотив, долоні рук, ясне діло, за браком часу, завзятий ентузіазм, кілька років тому назад, моя власна думка, моя автобіографія, передовий авангард, слідуюче питання, повний анишлаг, прейскурант цін, розумний вундеркінд, зайняли перше місце, одержали освіту, на протязі року, працювали, не дивлячись на перешкоди, два хлопця, поговорити по душам, накладним платежом.

4. Поясніть значення паронімів. Складіть з ними словосполучення.

Показник / показчик, декваліфікація / дискваліфікація, корисний / корисливий, автоматизований / автоматичний, база / базис.

5. Запишіть подані приклади словами.

До 85,7 додати 12,4; від 825 відняти 405; від 126,7 відняти 16,9; до $\frac{3}{5}$ додати $\frac{1}{3}$; від 68 відняти 15; до 478 додати 16; від 5309 відняти 372; від 65 відняти суму чисел 24 і 7; сума чисел дорівнює 256; скільки разів 15 міститься в 949.

6. Відредагуйте запропонований документ.

Резюме

Пр. Лагутіна, 10, кв. 23

тел. 099-221-23-23

Місто Покровськ.

35405

Варченко Вєра

Мета: хотілося б отримати посаду інженера-електрика.

Особові дані: українка, освіта вища, 1991 р.н., одружена, дітей немає.

Досвід: секретарка у відділі енергозабезпечення Автоматгормаша. Маю подяки. Хочу приймати участь у конкурсу.

Варіант 14

1. У поданих словах поставте наголос. Перевірте за словником. Чи є серед запропонованих слів такі, що мають подвійний наголос?

М'який, ненависть, заіржавіти, видання, дециця, одинадцять, питання, кулінарія, пізнання, порядковий, астрономія, новий, оптовий, колесо, перепис, фартух, решето, крицевий, кроїти, дочка.

2. Подані прізвища передайте українською мовою та поясніть їх правопис.

Глаголев, Александров, Глинский, Глебов, Глинка, Ткачев, Долинин, Донской, Дмитриев, Утехин.

3. Відредагуйте словосполучення.

Думки співпадають, дослідження по математиці, двоє дівчат, інспектор по техніці безпеки, три стільця, по моїй вині, чимось захворіти, дана стаття, кидатися у вічі, кепкувати над другом, писати по зразку, повістка дня, трапилось по непорозумінню, тридцять чотири львів'янини, сміятися над ким, чотири банана, на слідуючий день, дякувати лікаря, відноситися з повагою, за мою думкою.

4. Поясніть значення паронімів. Складіть з ними словосполучення.

Бережливий / бережний, будівельник / будівник, сплатити / оплатити, зріст / ріст, болотистий / болотний.

5. Розкрийте дужки, напишіть числа словами.

17 (аргумент), 1/3 (склянка), 4 (велосипед), 0,5 (відсоток), 6,45 (сантиметр), 2,5 (метр), 4 (киянин), 1,25 (метр), 23 (рік), 1/2 (висновок).

6. Відредагуйте запропонований документ.

Пояснювальна записка

1 січня 2021 року у комп'ютерному класі обчислювального центру ДонНТУ зникла робота комп'ютерної техніки із-за короткого замикання. Замикання було із-за відсутності заземлення у комп'ютерному класі, за яке відповідає ст. лаборант Комаров О.Г.

Пропоную наказати ст. лаборанта Комарова О.Г.

Завідуючий комп'ютерним класом

Коротун С.Т.

Варіант 15

1. У поданих словах поставте наголос. Перевірте за словником. Чи є серед запропонованих слів такі, що мають подвійний наголос?

Читання, заголовок, запитання, Батьківщина, далечина, документ, шофер, заробіток, мабуть, якимось, гаряче, загадка, разом, засуха, середина, ознака, квартал, атлас, здалека, завжди.

2. Подані прізвища передайте українською мовою та поясніть їх правопис.

Илларионов, Данилов, Телегин, Ковалевский, Оболенский, Огинский, Огнецвет, Озеров, Олейник, Гранин.

3. Відредагуйте словосполучення.

Пливти по течії, по стану здоров'я, філолог по спеціальності, зупинка по вимозі, по вашому прохання, приємний по смаку, по мірі того як, заходи по покращенню, пропустити по хворобі, трапилось по непорозумінню, по сімейним обставинам, по дорученню вчителя, перший по списку, дивуватися чому, знуцання над малим бізнесом, зраджувати кому, по селам, стенати плечами, по моїй вині, існуючі ціни.

4. Поясніть значення паронімів. Складіть з ними словосполучення.

Декваліфікація / дискваліфікація, інформативний / інформаційний, кампанія / компанія, управління / правління, паливо – пальне.

5. Розкрийте дужки, напишіть числа словами.

2/3 (гектар); закупили 1,5 (тонна); у 67 (відвідувач); приїхало 6 (дівчина); розмовляли з 2 (болгарин); їдемо 7,5 (година); у залі 143 (слухач); придбали 3 (зошит); 5 (ножиці); не вистачає 284 (карбованець).

6. Відредагуйте запропонований документ.

*Покровська середня школа № 5
Директору школи
Харчук С.І.*

Пояснювальна записка

Я пропустив уроки, бо разом з батьками був на виставці скульптур сучасних українських художників.

Учень ІІ-Б класу

(підпис)

Варіант 16

1. У поданих словах поставте наголос. Перевірте за словником. Чи є серед запропонованих слів такі, що мають подвійний наголос?

Випадок, український, донька, перепустка, сільськогосподарський, квартал, листопад, дрова, котрий, цемент, обіцянка, каталог, ворота, центнер, фартух, спина, алфавіт, бавовняний, принести, проділ.

2. Подані прізвища передайте українською мовою та поясніть їх правопис.

Филатов, Смирнов, Хмелевский, Руднев, Никифоров, Савин, Селезнёв, Сергеев, Соловьёв, Тихонов.

3. Відредагуйте словосполучення.

Повідомити по телефону, згідно до протоколу, послати по пошті, чотири вчителя, підводити підсумки, вірно зробити, опинився в скрутному положенні, перийш по списку, приймати участь, зустрінемось у вісім годин, виключати ток, другим разом буде інакше, тримай його чим довше, більш сильніший препарат, на рахунок вашої скарги, битком набитий автобус, трохи світлувата кімната, по дорученню керівника, по всякому поводу, заняття по біології.

4. Поясніть значення паронімів. Складіть з ними словосполучення.

Адрес – адреса, зв'язаний – пов'язаний, факт / фактаж / фактор, сердечний – сердешний, ефектний – ефективний, абонент – абонемент.

5. Розкрийте дужки, напишіть числа словами.

На 294 (сторінки), зустріч із 45 (студенти), від 97 до 128 (студент), 1/4 (яблуко), 95,6 (відсоток), 74 (літр), 1/3 (група), 1/8 (шлях), 146 голосами ухвалили рішення.

6. Відредагуйте запропонований документ.

*Директору ВАТ «Сіріус»
Петренко Р.В.
Іванова О. Г.
тел. 099-567-03-64*

Заява

Прошу прийняти мене на посаду программіста до віділу інформації.

14.02.2021

(Підпис)

Варіант 17

1. У поданих словах поставте наголос. Перевірте за словником. Чи є серед запропонованих слів такі, що мають подвійний наголос?

Запитання, черговий, новина, цегляний, кілометр, монолог, ненависть, кропива, полум'я, засув, слов'янин, поверх, подруга, посивілий, адже, сімдесят, ремінь, кілометр, посередині, показ.

2. Подані прізвища передайте українською мовою та поясніть їх правопис.

Беляев, Вяземский, Гагарин, Державин, Седлов, Титиевский, Трубецкой, Авдохин, Арсентьев, Менделеев.

3. Відредагуйте словосполучення.

Згідно рішення, на повістку дня винесено наступні питання, найбільш здібніший, відповідно з ухвалою, чотири автора, поговорити на рахунок вашої вимоги, по наших даним, заказний лист, за любую ціну, виплати по субсидіям, по правилам гри, слідує зупинка, винести виговор, відповідно з правилами, знімати квартиру, заказний лист, виключення із правил, безчисленні пропозиції, звернутися по наступним питанням, віддзеркалення в доповіді.

4. Поясніть значення паронімів. Складіть з ними словосполучення.

Прогрес / регрес, ніготь / кіготь, м'язи / в'язи, управління / правління, звичайний / звичний.

5. Розкрийте дужки, напишіть числа словами.

4 (ноутбук), 400 (метр), 2,5 (олівець), 45 (журнал), 23 (рік), 1/3 (висновок), 4 (графік), 7 (ювілей), 53 (номер), 34 (епізод).

6. Відредагуйте запропонований документ.

Витяг з протокола

24.10.20

м.Покровськ

засідання профсоюзного комітету ДонНТУ

І. СЛУХАЛИ: Про надання путівки до лікувально-профілактичного санаторія «Карпати» лаборанту кафедри історії України Сенченку О.Г.

УХВАЛИЛИ: Надати лаборанту кафедри історії України Сенченку О.Г. путівку до лікувально-профілактичного санаторія «Карпати».

Голова (Підпис).....В.М. Андріюк

Варіант 18

1. У поданих словах поставте наголос. Перевірте за словником. Чи є серед запропонованих слів такі, що мають подвійний наголос?

Каталог, гуртожиток, русло, текстовий, течія, свердло, середина, симетрія, сільськогосподарський, сімдесят, слина, соломинка, статуя, стовідсотковий, стрибати, бюлетень, договір, байдуже, атласний, посеред.

2. Подані прізвища передайте українською мовою та поясніть їх правопис.

Матвеев, Виноградов, Кузьмин, Колесников, Плужников, Сметанин, Борисов, Андреев, Трифонов, Алёхин.

3. Відредагуйте словосполучення.

Три стільця, знімати квартиру, картофельний суп, виключні здібності, упаковочний папір, на протязі місяця, карточна система, вирішення стосунків, книжний магазин, комфортний літак, підняти питання, при будь-яких умовах, поштовий ящик, зложити повноваження, супроводжуючі папери, внештатна посада, нерадивий працівник, вмішуватися в роботу, одобрити пропозицію, завідувач відділом.

4. Поясніть значення паронімів. Складіть з ними словосполучення.

Орден – ордер, дипломат – дипломант, ефект – афект, кампанія / компанія, дружний – дружній.

5. Розкрийте дужки, напишіть числа словами.

4/5 (відсоток), без 3/4 (грам), за 1/3 (година), 2/3 (кілограм), понад 1/2 (мільйон), 42 (доказ), 23 (рік), 0,5 (відсоток), 6,45 (сантиметр), 3 (селянин).

6. Відредагуйте запропонований документ.

Автобіографія

Марченко Іван Кирилович, народився у Покровському районі Донецької області. Закінчив Покровську середню школу №2. На протязі 2020 – 2021 році навчаюсь в Донецькому технічному університеті. Приймаю участь у громадській роботі, займаюся спортом.

Дата

Марченко Іван Кирилович

Варіант 19

1. У поданих словах поставте наголос. Перевірте за словником. Чи є серед запропонованих слів такі, що мають подвійний наголос?

Вантажівка, весняний, вигода (користь), вигода (зручність), вимога, визвольний, випадок, виразний, висіти, витрати, вишиваний, відвести, відгомін, відомість (список), відомість (повідомлення, популярність), копчений, корисний, косий, котрий, кропива.

2. Подані прізвища передайте українською мовою та поясніть їх правопис.

Трубецкой, Беляев, Матвеев, Горбачев, Белозёров, Веселов, Сечкин, Маликов, Левин, Резников.

3. Відредагуйте словосполучення.

Двадцять три киянини; перетворитися в щось; п'ятеро болгарів; одна ціла п'ять десятих бананів; вірні рішення; рахую, що; задати запитання; випасати конів; не побачити грузин; самий повний варіант відповіді; крутити коліщатом; їздити по містам; кліпати очами, по всякому поведи, проживати по адресу; заказати машину; погрозити пальцем; нанести урон; по нашій ініціативі; відноситися з повагою; дорожчий попереднього.

4. Поясніть значення паронімів. Складіть з ними словосполучення.

Удача / вдача, досвідчений / освічений, відносини / відношення, їда / їжа, завдання / задача, степінь / ступінь.

5. Розкрийте дужки, напишіть числа словами.

1/5 (кілометр), 2 (принтер), 343 (документ), 3,25 (метр), 7 і 1/10 (день), 32 (будинок), 4 (директор), 103 (стілець), 42 (громадянин), 7,5 (кілограм).

6. Відредагуйте запропонований документ.

Заява

Директору ЗАТ Шахтоуправління Покровське

Крикуну Н.Г.

Деруна О.Т.

Прошу прийняти мене на роботу інженером-механіком.

До заяви додаю копію диплому про закінчення вузу, автобіографію, трудову книжку, фотокартки.

Дата

Підпис

Варіант 20

1. У поданих словах поставте наголос. Перевірте за словником. Чи є серед запропонованих слів такі, що мають подвійний наголос?

Сантиметр, свердло, середина, симетрія, сільськогосподарський, сімдесят, одинадцять, соломинка, статуя, стовідсотковий, стрибати, багаторазовий, безпринципний, благовіст, близький, болотистий, курятина, догмат, помовчати, порядковий.

2. Подані прізвища передайте українською мовою та поясніть їх правопис.

Лесников, Филиппов, Венедиктов, Чепиков, Швецов, Евсеев, Ефимович, Новиков, Пиратов, Белянинов.

3. Відредагуйте словосполучення.

Поступило в продаж, поступити по закону, потерпіти аварію, по цим галузям, правка не внесена, представити депутата, меморіальний пам'ятник, мнима угода, наглядна агітація, народний фольклор, наступні факти, виключити світло, біля тисячі сторінок, кидатися у вічі, слідуючий автобус, самі дешеві ціни, учбовий корпус, виключення з правопису, доказувати думку, здавати екзамен.

4. Поясніть значення паронімів. Складіть з ними словосполучення.

Вистава / виставка, позичати / запозичати, пам'ятник / пам'ятка, комфортабельний / комфортний, громадський / громадянський.

5. Розкрийте дужки, напишіть числа словами.

68 (кілограм), 32 (центнер), 4,5 (кілометр), 43 (грам), 6 (грам), більше 27 (відсоток), 1,5 (градус), 2 (олівець), дорівнює 253, менше 11 (гектар).

6. Відредагуйте запропонований документ.

Доповідна записка

*Декану Гришко Івану Михайловичеві
від викладача Зоценко О.І.*

Доповідаю Вам, що І-й Курс економічного факультету проігнорував лекцію з кономіки підприємства. Хочу, щоб Ви прийняли заходи щодо цих студентів.

03.03.21

Список рекомендованої літератури

1. Азарова Л. Є. Українська мова за професійним спрямуванням у таблицях та схемах: навч. посіб. / Л. Є. Азарова, Л. А. Радомська, А. С. Стадній. – Вінниця: ВНТУ, 2018. – 176 с.
2. Антоненко-Давидович Б. Д. Як ми говоримо / Б. Антоненко-Давидович. 5-е вид., перероб. допов. – Київ : Книга, 2010. – 252 с.
3. Великий тлумачний словник української мови / упоряд. Т. В. Ковальова. – Харків : Фоліо, 2005. – 767 с.
4. Глущик С. В. Сучасні ділові папери: навч. посіб. / С. В. Глущик, О. В. Дияк, С. В. Шевчук. – Київ : Атіка, 2015. – 544 с.
5. Головащук С. І. Словник наголосів / С. І. Головащук. – Київ : Наук. думка, 2003. – 319 с.
6. Головащук С. І. Словник-довідник з українського літературного слововживання / С.І. Головащук. – Київ : Наук, думка, 2014. – 448 с.
7. Гринчишин Д. Г. Словник паронімів української мови / Д. Г. Гринчишин, О. А. Сербенська. – Київ : Рад. шк., 1986. – 222 с.
8. ДСТУ 4163:2020. Державна уніфікована система документації. Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації. Вимоги до оформлення документів [Електронний ресурс]. – Чинний від 01.09.2021. – Режим доступу : <https://surl.li/hqsdmi>. – Назва з екрана.
9. Клименко Н. Б. Ділова українська мова : навч. посіб. / Н. Б. Клименко, В. М. Алтухов; за заг. ред. к.філол.н., доц. Н. Б. Клименко. – Луцьк : ДонНТУ, 2024. – 120 с.
10. Орфоепічний словник української мови: В 2-х т. / уклад. М. М. Пещак та ін. – Київ : Довіра, 2001. – Т. 1. – 955 с.; Т. 2. – 918 с.
11. Полюга Л. М. Словник українських синонімів і антонімів / Л. М. Полюга. – Київ : Довіра, 2007. – 575 с.
12. Пономарів О. Д. Сучасна українська мова : підручник / О. Д. Пономарів, В.В. Різун, Л.Ю. Шевченко. – Київ : Либідь, 2011. – 197 с.
13. Словник синонімів української мови: У 2 т. / А. А. Бурячок, Г. М. Гнатюк, С. І. Головащук та ін. – Київ : Наук. думка, 2001.
14. Словник української мови в 11 томах [Електронний ресурс] / Інститут мовознавства ім. О.О.Потебні АН УРСР / гол. ред. кол. І.К.Білодід. – Київ: Наук. думка, 1970–1980. – Режим доступу : http://ukrlit.org/slovnnyk/slovnnyk_ukrainskoi_movy_v_11_tomakh. – Назва з екрана.
15. Словник-довідник з культури української мови / Д.Г.Гринчишин та ін. – Київ : Знання, 2006. – 367с.

16. Український правопис. – Київ : Наук. думка, 2019. – 392 с.
17. Українська мова за професійним спрямуванням: навч. посіб. / С. О. Караман, О. А. Копусь та ін. – Київ: Літера ЛТД, 2013. – 544 с.
18. Український орфографічний словник: Близько 165 тис. слів. – 5 вид., перероб. і допов. – Київ : Довіра, 2005. – 940 с.
19. Шевчук С. В. Українське ділове мовлення: підручник / С. В. Шевчук. – 8-ме вид., випр. і допов. – Київ : Алерта, 2015. – 308 с.
20. Ющук І. П. Українська мова у діловому спілкуванні: навч. посіб. / І. П. Ющук, М. В. Гуць, І. Г. Олійник. – Тернопіль, 2014. – 352 с.

ЗРАЗКИ ОФОРМЛЕННЯ ДОКУМЕНТІВ

*Зразок автобіографії***АВТОБІОГРАФІЯ**

Я, Зразкова Ярослава Юріївна, народилася 24 серпня 1991 року в м. Краматорськ Донецької області, Україна. Українка, громадянка України.

У 1998 році пішла до першого класу загальноосвітньої школи №3 м. Краматорська, яку закінчила у 2009 році. Під час навчання в школі відвідувала секцію з настільного тенісу. Неодноразово перемагала на обласних змаганнях, маю дипломи й нагороди.

У вересні 2009 року вступила до Донецького державного інституту здоров'я, фізичного виховання і спорту Національного університету фізичного виховання і спорту України на факультет спорту, де зараз навчаюся на 1 курсі.

Незаміжня.

Склад сім'ї:

батько – Зразковий Юрій В'ячеславович, 1960 року народження, лікар-хірург, працює в міській лікарні № 4 м. Краматорська;

мати – Зразкова (Навроцька) Наталія Віталіївна, 1964 року народження, учитель інформатики загальноосвітньої школи № 5 м. Краматорська;

брат – Зразковий Святослав Юрійович, 1988 року народження, студент 4 курсу Донецького національного технічного університету.

Ні я, ні мої близькі та рідні до кримінальної чи адміністративної відповідальності не притягувалися.

Разом із родиною проживаю за адресою: вул. Зелена, буд. 11, кв. 22, м. Краматорськ, 83055.

Дата

Підпис

Зразок заяви

Генеральному директорові
АТ «Фортуна»
Соколенку О.С.
Мишко Ольги Василівни,
яка проживає за адресою:
м. Покровськ, вул. Миру,
б.17, кв.9, тел.: 0956784222

Заява

Прошу зарахувати мене на посаду головного економіста з 23 вересня 2024 року.

До заяви додаю:

- 1) трудову книжку;
- 2) копію диплома про вищу освіту;
- 3) медичну довідку;
- 4) автобіографію;
- 5) особовий листок з відділу кадрів.

22 вересня 2024 року

Підпис О. В. Мишко

Генеральному директору
Торговельної фірми «Терра»
Міщенку В.С.
менеджера Червоненка
Віктора Олексійовича

Заява

Прошу надати мені відпустку без збереження заробітної плати тривалістю 2 календарні дні з 11.07.2025 по 12.07.2025 у зв'язку з сімейними обставинами (необхідно доставити дітей до дитячого оздоровчого табору у с.Іванівці Самбірського району Львівської області).

10.07.2025

Підпис В.О. Червоненка

Звіт

про проходження педагогічної практики
студентки III курсу Львівського державного університету фізичної культури
(спеціальність «Здоров'я людини»)

Андрющенко Марії Вікторівни

З 10 лютого до 24 березня 2010 року я проходила педагогічну практику в Коломийській загальноосвітній школі №5 під керівництвом доцента кафедри фізіології людини Михайлова В. Ю. та вчителя-методиста Куліш Л. М. У цій школі наявні всі передумови для успішного проходження практики: усі вчителі фізичного виховання (П. Т. Малюк, О. С. Кузь, Д. І. Марченко) мають великий стаж роботи, високу фахову й методичну підготовку; фізкультурно-спортивний зал школи достатньо обладнаний спортивним інвентарем, у методичному кабінеті з фізичної культури представлена цікава методична література, плакати з методики навчання і розвитку рухових якостей, там також зберігається звітна та облікова документація з фізичної культури. Адміністрація школи створила належні умови для ефективної роботи студентів-практикантів.

За час педагогічної практики відвідала 16 уроків вчителя-методиста П. Т. Малюк та 10 уроків учителя О. С. Кузь, провела 10 пробних уроків фізичного виховання (8-й та 10-й класи). Усі уроки були обговорені з учителем і керівником практики. У матеріалах педагогічної практики подано плани-конспекти залікових уроків.

Під керівництвом учителя-методиста Л. М. Куліш поновили стенд «Спортивні досягнення школи». Під час практики брала участь в організації та проведенні шкільної спартакіади, проводила заняття в спортивних секціях з баскетболу та настільного тенісу.

Як класний керівник проводила виховні години, екскурсію на стадіон «Олімпійський», брала участь у підготовці до тематичних батьківських зборів «Гігієна розумової праці школяра».

Підготовка і проведення уроків для учнів 8-го класу давалися мені легше, натомість, проводячи уроки в 10-му класі, я відчувала труднощі з розподілом навчального часу, не завжди вдавалося зацікавити школярів, змусити їх чітко й правильно виконувати вправи.

Труднощі під час проведення позаурочних заходів виникали через брак спеціальних знань із вікової психології, інколи складно було знайти спільну мову з “важкими” підлітками.

Вважаю, що педагогічна практика була цікавою та ефективною, дала змогу спробувати себе на всіх основних ділянках роботи вчителя фізичного виховання, виявити прогалини й недоліки у власній підготовці.

Для підвищення ефективності підготовки студентів до роботи в школі пропоную ...

Дата

Підпис

Зразок пояснювальної записки

Деканові навчально-наукового інституту
бізнесу, адміністрування і права
ДВНЗ «ДонНТУ»
доц. Сидоренко В. В.

Пояснювальна записка

Про порушення навчальної дисципліни

Я, Сергієнко Андрій Юрійович, студент групи МЕН-24, був відсутнім на заняттях з ділової української мови 03.03.2025 та 10.03.2025, оскільки брав участь у спортивних змаганнях з плавання, які відбувалися з 01.03.2010 до 10.03.2010 у м. Києві.

Копію посвідчення про відрядження додаю.

Дата

Підпис

Зразок скарги

Голові Покровської міської ради
Васильєву С.Т.
мешканців будинку № 24
по вулиці Садовій

Скарга

Протягом опалювального сезону минулого року в нашому будинку не працювали прилади опалювання. Температура повітря в кімнатах знижувалась до +8 – +10 градусів. Ми неодноразово звертались до ЖЕКу-7 (начальник Кушніренко В. С.) з проханням відремонтувати чи замінити частину труб, але на наші прохання ніхто не відреагував. Настає новий опалювальний сезон, і в наших квартирах знову холодно. А в нашому будинку мешкають люди похилого віку, інваліди, є молоді сім'ї з маленькими дітьми.

Просимо Вас вжити заходів щодо ремонту системи опалення, а також притягнути до відповідальності винних у байдужому ставленні до мешканців нашого будинку.

10.10.2010

(підписи)

Прізвища

РЕЗЮМЕ

ФОТО

Маринчук Станіслав Ігорович

Телефон: +380999999999

Email: nnnnnnnnn@gmail.com

Освіта

ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»

Спеціальність: Середня освіта (Англійська мова та зарубіжна література)

Ступінь: бакалавр

Роки навчання: 2021-2025 (очікуване завершення). Маю ґрунтовну теоретичну підготовку, практичні навички викладання, високу мотивацію та прагнення до розвитку сучасної освіти.

Мета

Посада вчителя англійської мови в загальноосвітній школі або іншому закладі освіти.

Навички

- Вільне володіння англійською мовою (рівень C1)
- Методика викладання англійської мови для різних вікових груп
- Знання зарубіжної літератури та міжкультурної комунікації
- Навички планування уроків і підготовки дидактичних матеріалів
- Робота з інтерактивними платформами (Zoom, Google Classroom, Moodle)
- Навички онлайн-викладання та дистанційного навчання

Педагогічна практика

Базова практика у закладі загальної середньої освіти (2024): проведення пробних уроків з англійської мови для учнів 5–8 класів; підготовка матеріалів, планів-конспектів та оцінювання знань учнів; участь у позакласних заходах англomовного спрямування.

Особисті якості

- Відповідальність та організованість
- Комунікабельність і доброзичливість
- Бажання розвиватися як педагог
- Креативність та ініціативність у викладанні

Додаткові відомості

Участь у студентських наукових конференціях і семінарах

Досвід неформального викладання (репетиторство, мовні табори тощо)

*Зразок витягу з протоколу***ВИТЯГ**

з протоколу № 5 засідання кафедри мовної підготовки
економіко-гуманітарного факультету
Державного вищого навчального закладу
«Донецький національний технічний університет»

від 18 травня 2022 року

СЛУХАЛИ: Про надання рекомендації для вступу до аспірантури випускниці економіко-гуманітарного факультету Державного вищого навчального закладу «Донецький національний технічний університет», спеціальності «Середня освіта (Англійська мова та зарубіжна література)» (освіта магістр) Данильченко Оксані Дмитрівні

УХВАЛИЛИ: 1. Рекомендувати для вступу до аспірантури випускницю економіко-гуманітарного факультету Державного вищого навчального закладу «Донецький національний технічний університет», спеціальності «Середня освіта (Англійська мова та зарубіжна література)» (освіта магістр) Данильченко Оксану Дмитрівну.

2. Призначити науковим керівником доктора педагогічних наук, професора Наливайченко В.А.

Завідувач кафедри

О. Я. Мазур

Секретар

А. В. Верба